

Vražda jménem republiky

Název emise: Osobnosti: Heliodor Píka

Den vydání: 7. června 2017

Hodnota: 37 Kč – č. 928 (ČP)

Výtvarný návrh: Eva Hašková

Rytec: Václav Fajt

Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm

Tisk: Poštovní tiskárna cenin, Praha

Druh tisku: OTr+HT; **Tisková forma:** 2x 50

Papír: fl-an; **Náklad:** 600 tis.

FDC: OTp; v barvě černohnědé

Tisk: PTC Praha; **Náklad FDC:** 3.500

Tak se jmenuje kniha Antonína Benčíka a Karla Richtera, popisující osudy a tragický konec Heliodora Píky (1897-1949), vlastence, vojáka a diplomata, který byl jednou z prvních obětí justičních vražd spáchaných u nás komunistickou diktaturou.

Ale začneme od počátku. V Píkově případě jde skutečně o *nomen omen* – vypracoval se od píky. Narodil se ve Slezsku, v obci Štítina, jeho tatínku tu byl kolářem, a jak bylo tehdy obvyklé, děčko nechali pokřtít po světci, jehož jméno v kalendáři připadlo na den jeho narození. Tedy Heliodor, po dávném řeckém biskupovi, a narozeniny a svátek pak slavil vždycky ve stejný den. V chudé rodině bylo šest dětí a studovat mohl stěží jeden. Heliodor asi jevil největší nadání, a tak mohl absolvovat české matiční gymnázium v Opavě. Když v osmnácti maturoval, už druhým rokem zuřila Velká válka, o níž se první rekruti domnívali, že skončí za pár týdnů. Na vagonech odvázejících je na frontu měli frajersky napsáno *Utlučem je čepicema!*, místo toho však po tisících přibývala jména, která budou po válce napsána na pomníčky padlých, vztyčené u nás snad v každé vesnici a městě. Maturant Heliodor nastoupil studium farmacie, na které se připravoval jako praktikant v lékárně, ale jako jednoruční dobrovolník byl odveden k zeměbrancekému pluku. Absolvoval kadetní školu a jako poddůstojník byl počátkem roku 1916 odeslán na ruskou frontu, kde velel rotě. Už za půl roku přešel do zajetí, kde se přihlásil k Čs. vojsku v Rusku, kam nastoupil v hodnosti vojína. Bylo mu tehdy pouhých devatenáct – ano, i tak mladí byli někteří naši vojáci, díky nimž mohl po třech stoletích opět vzniknout nezávislý český stát, a slovenský dokonce po celém tisíciletí. V roce 1917 byl zařazen do oddílu přepraveného do Francie, kde se díky své předchozí praxi stal lékárníkem 21. čs. střeleckého pluku. Byl tedy legionářem ruským i francouzským. V posledním roce války se už jako důstojník zúčastnil bojů na západní frontě, kde byla v rozkazu francouzského velitele divize vyzdvížena jeho obětavost a odvaha, s níž na vlastní žádost působil jako zdravotník v první linii.

Do nově vzniklé republiky se vrátil počátkem roku 1919 a byl přijat do její armády. Zúčastnil se střetnutí s polskými jednotkami na Těšínsku i bojů na Slovensku, zanedlouho byl však vyslán ke studiu na vojenskou školu do Francie. Poté jeho kariéra zdárně pokračovala. Prošel řadou funkcí na generálním štábu,

zemském vojenském velitelství i na ministerstvu obrany. V pětácti byl vyslán jako vojenský atašé do Rumunska, které bylo naším důležitým spojencem. Zde působil pět let a opět se sem vrátil krátce po vzniku protektorátu, tentokrát aby pomáhal organizovat odchod našich vojáků do zahraničí. O rok později přesídlil do neutrálního Istanbulu a v roce 1941 do Moskvy, kde vedl naše zpravodajské zastoupení.

Po vypuknutí války mezi Sovětským svazem a Německem byl Píka jmenován náčelníkem naší zdejší vojenské mise a významně se podílel na vzniku čs. vojenské jednotky v SSSR. Podle některých historiků ho právě to o sedm let později přivedlo do rukou kata. Jednotka totiž vznikala především z Čechů a Slováků vězněných v té době v řadě sovětských koncentračních táborů. Píka jako její organizátor se zasazoval o jejich propuštění, a tak postupně získával množství informací o šokujícím počtu těchto gulagů, jejich umístění a lidských podmínkách, které v nich panovaly. Jako zkušený zpravodaj zřejmě také tušil pravdu o vyvažování polských důstojníků v Katyni. Samozřejmě nebyl jediný, kdo tyto pro sověty nevídané informace měl, ale na rozdíl od Ludvíka Svobody a dalších našich prosovětských velitelů byl orientován na londýnské vedení, což mu komunisté nikdy nezapomněli. A jistě mu v jejich očích neprosperovalo, když se v závěru války neúspěšně snažil vystupovat proti násilné anexi Podkarpatské Rusi, kterou ale prezident Beneš podle všeho považoval za součást ceny zaplacené sovětům za osvobození republiky.

V roce 1943 byl Píka povýšen do hodnosti generála a po válce byl jmenován zástupcem náčelníka generálního štábu čs. armády. Bezprostředně po únorovém puči v roce 1948 bylo proti němu zahájeno řízení, které skončilo o necelý rok později jeho odsouzením k trestu smrti oběšením. Jak se později ukázalo, důkazy o jeho údajné špionáži a velezradě byly zcela vykonstruované. Zavražděn byl 21. června 1949 v plzeňské věznici. V roce 1968 byl původní rozsudek vojenským soudem zrušen, k plné rehabilitaci ale došlo až po roce 1989. Píková rodina dodnes nezná místo jeho posledního odpočinku, tělo se údajně po pitvě ztratilo.

O osudu Heliodora Píky bylo rozhodnuto předem, a možná ještě za války, v Moskvě. 21. ledna 1949 – tedy 8 dní před jeho vynesením – pak rozsudek smrti schválil vojenský komitét ÚV KSČ. Některé z těch, kdo se na tom podíleli nebo k tomu alespoň aktivně přispěli, rovněž nečekalo nic dobrého. Klement Gottwald zemřel o necelé čtyři roky později, nepochybně pronásledován obavami o vlastní osud (historik Jiří Pernes o tom uvádí: „Poté, co ve své pracovně objevil odposlouchávací zařízení a nikdo mu nebyl schopen říci, kde je druhá strana tohoto zařízení, kdo na něj sbírá materiály, tak se sesypal a začal doslova nejen pít, ale chlastat.“).

Generální tajemník KSČ Rudolf Slánský a náměstek ministra obrany Bedřich Reicin (který nesl hlavní vinu za nezákonné postupy v Píkově procesu) byli odsouzeni k trestu smrti a popraveni. Náčelník Hlavního štábu čs. branné moci generál Šimon Drgáč byl v roce 1951 odsouzen na 24 let (propuštěn v roce 1958). Před soud byl postaven i náměstek ministra obrany generál Vladimír Drnec. V listopadu 1952 byl zatčen bývalý ministr obrany generál Ludvík Svoboda (propuštěn v prosinci), jeho rodina byla vysídlena z rodné obce. Prokurátor v Píkově procesu Karel Vaš byl o dva roky později odsouzen na doživotí (propuštěn v roce 1956), v roce 2001 odsouzen na sedm let odnětí svobody mj. za tehdejší falšování důkazů (Vaš k Reicinovi o Píkovi: „*Tak Bedřichu řekni, kolik potřebuješ, patnáct nebo provaz, podle toho se dělá obžaloba.*“), rozsudek byl později zrušen pro promlčení. Soudní znalec v Píkově procesu plukovník Zadina na jaře 1968 z obav před trestem spáchal sebevraždu.

Nyní tedy vychází poštovní známka připomínající vojáka, který za naši zemi bojoval ve dvou válkách, mezi nimi a po té druhé jí věrně sloužil, aby pak, jako jedenapadesátiletý, byl v ní zostuzen a potupně zavražděn. A nejen, že mu komunisté vzali život, současně ho samozřejmě zničili i jeho rodině. Je tedy dobře, když ke 120. výročí narození je jeho památka takto vzpomenu, i když se nemohu ubránit povzdechu, že se na to mělo pamatovat o dvacet let dříve, kdy bylo připomínáno výročí sté.

Znáмка je důstojná, portrét (až na drobný detail) dobře odpovídá předloze-fotografii, podle níž byl vytvořen.

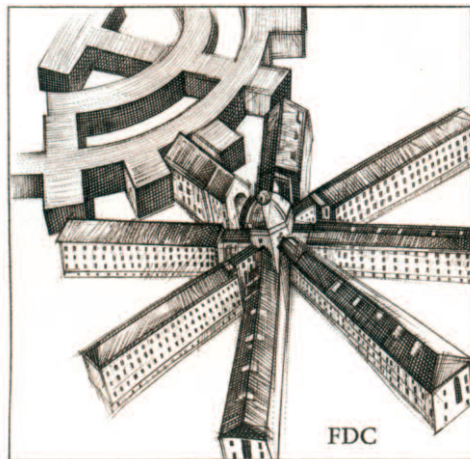

Fotografie zachytila Píku při gestikulaci – pravou rukou právě pohybuje, takže je na ní rozmazaná. Autorka však na známce namísto toho zobrazila nepoměrně široký rukáv.

Sympatické je, že autorka nepodlehla snaze vyobrazit vojáka s hrudí plnou vyznamenání nebo alespoň stužek, a zvolila „všední“ podobu nestrojeného nasazení, což se odráží nejen v téměř úplné absenci odznaků vysoké hodnosti, ale i v řeči těla a výrazu obličeje. Vidíme před sebou velitele plně zaujatého svým úkolem. O tragickém osudu, který ho čeká, ještě neví, a autorka o něm na známce nenaznačuje nic – což je

chvályhodné! Říká nám tím totiž, že Heliodor Píka by si zasloužil vyobrazení na poštovní známce, i kdyby ho nepotkal tak hrozný konec, stejně jako by si ho zasloužila spousta dalších vojáků, statečných mužů, ale i žen, kteří nasazovali své životy – a mnozí je i ztratili –, aby před sto lety mohla vzniknout Republika československá a o čtvrt století později mohla být obnovena.

Tragickému závěru Píkova života je naopak věnována kresebná výzdoba obálky dne vydání, na níž je v důvtipné kombinaci propojena symbolika Komunistické strany Československa a půdorysu plzeňské borské věznice, kdy ozubené kolo té první otáčí neúprosně druhou. Právě kvůli takovým do detailu dotaženým emisím si říkám, že stojí za to sbírat FDC! Po té z Anthropoidu je tu tedy další u níž nezbývá než litovat, že ji nedostane do rukou každý sběratel našich známek.

Pochválit je třeba i razítko, které vynahrazuje už zmíněnou (a správnou) absenci dekorací na známce. V zastoupení dlouhé řady ostatních, jimiž byl vyznamenán, je na něm vyobrazeno vysoké vojenské vyznamenání, Řád důstojníka Legie za zásluhy, udělený Píkovi Spojenými státy. Jeho kresba je civilní a věčná, a jestli bych měl něco vytknout, tak je to stará bolest razítek na FDC – domicil. Praha je sice nejjednodušší volbou, ale tady zcela nepřipadnou. K výročí narození zde měla být uvedena Píkova rodná obec Štítina (která navíc jako jediná v roce 1949 statečně protestovala proti jeho odsouzení a pak po desítky let usilovala o jeho rehabilitaci). Zdejší pošta má PSČ 747 91 a jistě by to pro ni bylo vyznamenání a pro obec současně i zadostiučinění. Druhou možností byla Plzeň jako připomínka místa, kde Heliodora Píku komunisté zavraždili. FB

